

THE VIEWS ABOUT THE GRADUATE PROGRAM OF SOCIAL STUDIES TEACHING OF THE CANDIDATES OF SOCIAL STUDIES TEACHER¹

Emine KARASU AVCI

Arş. Gör. Dr., Kastamonu Üniversitesi, eavci@kastamonu.edu.tr

Received: 05.03.2017

Accepted: 17.06.2017

ABSTRACT

For the training of Social Studies teachers, the Graduate Program of Social Studies has a great importance. The aim of this study is to show the teacher candidates' views about the Graduate Program of Social Studies Teaching of the candidates of Social Studies teachers. The study group of the research consist of 137 teacher candidates who studies at grade 1 and 4, 2013-2014 education spring semester year. The survey model was used in this study. Acquired data via semi-structured interview form was analyzed with descriptive analysis. In the research the candidates of teacher describe that Social Studies has relationship with Social Studies based on vocational sides. The candidates of teacher indicate the aim of Social Studies got national conscience acquire for both class level. The common expectations of teacher's candidates from the program of Social Studies is to make the candidates of teacher qualified. The candidates of teacher generally state that the lectures of the graduate program of Social Studies is suitable for the department but while transferring the subjects to the students, they faces with transfer problem and there are unnecessary lectures at program. Also the candidates of teacher state that the most used method is direct method on the lectures. The candidates of teacher suggest that social activities related to the Graduate Program of Social Studies should be conducted and different methods and techniques should be used and rote-learning should be avoided. In this research, it has been determined that the views of the candidates of teacher haven't generally changed according to class level. In the research, the suggestions based on the views of the candidates of teacher have been offered.

Keywords: The Graduate Program of Social Studies, teacher candidates, Social Studies, view.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

ÖZ

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yetiştirilmesinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı ile ilgili görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde 1. ve 4. sınıfta okuyan 137 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu yoluyla toplanan veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmada öğretmen adayları Sosyal Bilgileri, toplumsal yönüne ve sosyal bilimlerle ilişkisine dayanarak tanımlamışlardır. Sosyal Bilgilerin amacını her iki sınıf düzeyinde öğretmen adayı da vatandaşlık bilinci kazandırmak olarak belirtmektedirler. Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler programından ortak beklentileri öğretmen adaylarını yeterli hale getirmesidir. Öğretmen adayları genel olarak Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

¹ Bu araştırma, III. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Lisans Programı derslerinin bölüme uygun dersler olduğunu ancak derslerin öğrencilere aktarımı konusunda problem yaşadıklarını ve programda gereksiz dersler bulunduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca öğretmen adayları derslerde en çok kullanılan yöntemin anlatım yöntemi olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adayları, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı ile ilgili sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, derslerde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması ve ezberci eğitim-öğretim anlayışından uzaklaşılmasını önermişlerdir. Araştırmada öğretmen adaylarının görüşlerinin genel anlamda sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının görüşlerinden yola çıkılarak öneriler ileri sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Lisans Programı, öğretmen adayı, Sosyal Bilgiler, görüş.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

For training of Social Studies teachers, the Graduate Program of Social Studies has a great importance. In this research, how the teacher candidates of Social Studies define this department, why they prefer it, what they expect from it, what they have views about the program and lectures have been dealt with. In this sense, being taken Social Studies teacher's candidates' views about current Graduate Program of Social Studies Teaching will provide that pros and cons of the program have been revealed.

Method

In order to reveal the views about Social Studies Graduate Program of Social Studies teacher's candidates, the survey model was used in this study. The study group of the research consist of total 137 teacher candidates, at Kastamonu University, the Faculty of Education Social Studies Teaching Department, who studies at grade 1 and 4, 2013-2014 education spring semester year. 76 of 137 students are grade 1 and 61 of 137 students are grade 4 candidates of teacher. In the research, as a purposeful sampling, criterion based sampling has been used. In order to acquire data, semi-structured interview form has been used. In the research, nine questions have been asked to the candidates of teacher. These have been questions are below:

- 1- What is Social Studies?
- 2- What is the aim of Social Studies teaching?
- 3- Why did you choose Social Studies Teaching?
- 4- What do you expect from Social Studies teaching?
- 5- What do you think about the Graduate Program of Social Studies lectures?
- 6- What do you think about Graduate Program of Social Studies Teaching?
- 7- As a candidate of Social Studies teacher, which Social Studies discipline do you like?
- 8- As a candidate of Social Studies teacher, what are the teaching methods and techniques used during education year?
- 9- What are your suggestions about the Graduate Program of Social Studies Teaching?

Acquired data from the research has been analyzed with descriptive analysis by coding. The similarities and differences of the codes have been categorized with this data, having been categorized and each students' view has been categorized. For the candidates of teacher who join in the research, it has been made analysis via K1, K2, K3,...K137 codes .

Findings (Results)

In the research, the candidates of teacher describe that Social Studies has relationship with Social Studies based on social sides. The candidates of teacher indicate the aim of Social Studies got national conscience acquire for both class level. The common expectations of teacher's candidates from program of Social Studies is to make the candidates of teacher qualified. The candidates of teacher generally state that the lectures of the Graduate Program of Social Studies is suitable for the department but while transferring the subjects to the students, they faces with transfer problem and there are unnecessary lectures at program. Also the candidates of teacher state that the most used method is direct method on the lectures.

Suggestions

- In order to the fact that Social Studies can be correctly understood, the Graduate Program of Social Studies can be given a relation to Social Studies.
- In order to the fact that graduate of teacher qualified, lecturers, who give a lecture, can offered to used methods and techniques which are suitable for the content of the lectures.
- It is seen that one of the expectations from the Graduate Program of Social Studies is to be appointed as a teacher. While considered that a lot of Social Studies teachers are in line for the job, it will be suitable that the quato of the department should be limited.
- The number of applied course can be increased on the Graduate Program of Social Studies.
- The candidates of teacher should be taught that Social Studies is not a branch of science but a lecture.
- On order to adapt new Social Studies curriculum and in order to fact that the Graduate Program of Social Studies is much more efficient and effective, death with revaluation. In the literature, the results of some studies and this research provide that the lectures and content of the curriculum should be death with.

GİRİŞ

İnsanlar toplumsal hayatta sürekli bir değişim içerisinde yer almakta ve toplumsal olmanın getirmiş olduğu sorunlarla uğraşmaktadırlar. Bu nedenle, toplumlar için Sosyal Bilgiler dersinin önemi büyüktür. Sosyal Bilgiler dersi, ilkökul ve ortaokulda okutulan eğitimin toplumsal boyutunu kazandırmak için gerekli içeriğe sahip derslerden biridir. Sosyal Bilgiler dersi ile Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Psikoloji, Ekonomi, Eğitim vb. bilim dallarına ait içerikler toplu bir şekilde öğretilmektedir. Dolayısıyla toplumun kültürünü çeşitli bilim dallarının bakış açısıyla Sosyal Bilgiler dersi vermektedir. Çünkü birey Sosyal Bilgiler dersi ile yaşadığı coğrafyayı, içinde yaşadığı toplumun geçmişini, ülkesinin ekonomik kaynaklarını ve bir vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını

öğrenmektedir. Doğanay (2008) Sosyal Bilgilerin, insanları ve insanların çevreleriyle etkileşimini zaman ve yer boyutunda inceleyen önemli ilkökul ve ortaokul dersi olduğunu belirtmektedir. Sosyal Bilgiler dersi ile etkin, üretken, hak ve sorumluluklarını bilen, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen aktif insan tipleri ve iyi vatandaşlar yetiştirmek amaçlanmaktadır (Akpınar ve Kaymakçı, 2012: 606). Demokratik sürece aktif katılım odaklı bir vatandaşlık anlayışını temel amaç olarak hedefleyen Sosyal Bilgiler, çocukların toplumsallaşmasına önemli katkılar yapmaktadır (Doğanay, 2008: 78). İlkokul ve ortaokulda Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amacı öğrenciye toplumsal kişilik kazandırmaktır. Toplumsal kişiliğin de en önemli özelliği iyi bir yurttaş olmaktır. İyi bir yurttaş olmak; kişinin görev ve sorumluluklarını bilmesi, çevresine ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli olmasıdır. Sosyal Bilgiler dersi, bireyin gerek kendisine, gerekse ailesine, çevresindeki diğer insanlara, yasalara ve devlete karşı görev ve sorumluluklarının neler olduğunu ve özellikle toplumsal çevresine etkili bir biçimde nasıl uyum sağlayacağını öğretmektedir (Sözer, 2009: 18–19). Buradan hareketle Sosyal Bilgiler dersinin en önemli hedefinin iyi vatandaş yetiştirmek olduğu görülmektedir (Tarhan, 2011: 179). İyi vatandaşların yetiştirilmesinde de Sosyal Bilgiler öğretmenleri etkili olacaktır (Akhan, 2015: 270). Sosyal Bilgiler eğitimi programında hedeflenen amaçların başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi, alanda karşılaşılan sorunların akademik çalışmalar yoluyla tespit edilmesine ve belirlenen sorunların giderilmesi için eğitim politikalarının geliştirilmesine bağlıdır (Yılmaz, 2009: 32). Bu noktada eğitim sistemlerinde bu amaçları gerçekleştiren öğretmenlerimizin yetişmiş olduğu lisans programları önem taşımaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın da bu programlardan biri olduğu düşünüldüğünde eğitim sistemlerinin amaçlarını gerçekleştirmede Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının almış oldukları eğitim-öğretim programının ne derece etkili olduğu ele alınmalıdır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı tam anlamıyla 1997 yılında başlayan temel eğitimin ve eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinin bir meyvesi olarak 1998 yılında faaliyete başlamıştır (Kaymakçı, 2012: 53). Başlangıçta 147 kredilik Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın mevcut olduğu görülmektedir. Derslerin 27 kredisi (yüzde 18'i) Türkçe derslerinden oluşmakta idi. 1998'de Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK'e yan alanı bir ihtiyaç olarak göstermekle birlikte, bu süreç içinde yan alanlara göre bir atama yapmamıştır (Ata, 2007: 2). Bu dönemde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programları'nda bütün Eğitim Fakültelerinde ortak müfredat uygulamasına geçildiği de görülmektedir (Özav, 2001: 166). Sosyal Bilgiler programlarının geliştirilmesinde küresel eğitimle ilgili etkenlerin dikkate alınmasının gerekliliğini vurgulayan Mentiş Taş (2004) Sosyal Bilgiler öğretmen eğitimi program standartlarının geliştirilmesinin önemi üzerinde durmaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği eğitimi ile ilgili program standartlarının geliştirilmesi, akreditasyon uygulamaları, programların niteliğinin artırılması, program niteliklerinin evrensel ölçütlere uygunluğunun sağlanmasının gereğinden bahsetmektedir. Tonga (2012) öğretmen yetiştirme programları hazırlanırken öğretmenlerin çağın gereksinimlerine ve öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun şekilde eğitim almaları gerektiğini belirtmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Sosyal Bilgilerin disiplinlerinin gerektirdiği bilgi ve yeteneklere sahip olmaları gerekmektedir (National Standards for Social Studies Teacher, 2002: 20). Geçen süre içinde üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum örgütleri tarafından düzenlenen panel, sempozyum, konferans, çalıştay gibi akademik etkinliklerle öğretmen yetiştirme programlarının çağımızın gerektirdiği

öğretmen yetiştirmedeki bilgi ve beceri yeterliliği tartışılır hale gelmiştir. Bu nedenle programları güncellemek üzere eğitim fakülteleri öğretim üyelerinden 25 kişilik bir grup oluşturularak, MEB Talim ve Terbiye Kurulu başkanı ile İlköğretim Genel Müdürü'nün de katılımıyla 5-11 Mart 2006 tarihleri arasında Eğitim Fakülteleri Program Geliştirme Çalıştayı düzenlenmiştir. Yeni eğitim fakülteleri program taslakları hazırlanarak eğitim fakültelerine gönderilmiştir. Fakültelerden gelen görüş ve öneriler Eğitim Fakültelerini Geliştirme Komisyonu tarafından değerlendirilmiş, ilk ve ortaöğretime öğretmen yetiştiren bölümlere son şekli verilerek 21 Temmuz 2006 tarihli Yükseköğretim Genel Kurulu tarafından olur kararı alınarak uygulamaya konulmuştur. İlk yıl uygulamaya konulan yeni programlar şekillenen son haliyle 2 Şubat 2007 tarihli Genel Kurul toplantısında onaylanmıştır (YÖK, 2007: 7-8). Ülkemizde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın içeriğinde çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Bu program alan bilgisi, alan eğitimi, eğitim bilimi ve genel kültür temalarına uygun olarak oluşturulmuştur (Altun ve Ata, 2008: 29).

Tablo 1. 2006 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın Dersleri

Sınıf Düzeyi		Dersler
1. SINIF	GÜZ	Sosyal Bilgilerin Temelleri, Sosyal Psikoloji, Arkeoloji, Sosyoloji, Türkçe I: Yazılı Anlatım, Bilgisayar I, Yabancı Dil I, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I, Eğitim Bilimine Giriş
	BAHAR	Genel Fiziki Coğrafya, Eskiçağ Tarihi ve Uygarlığı, Felsefe, Ekonomi, Türkçe II: Sözlü Anlatım, Bilgisayar II, Yabancı Dil II, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II
2. SINIF	GÜZ	Türkiye Fiziki Coğrafyası, İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü, Siyaset Bilimine Giriş, Temel Hukuk, Sanat ve Estetik, Seçmeli I, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Seçmeli I, Eğitim Psikolojisi
	BAHAR	Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Antropoloji, Ortaçağ Tarihi, Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme, Vatandaşlık Bilgisi, Seçmeli II, Türk Eğitim Tarihi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Seçmeli I
3. SINIF	GÜZ	Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı I, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Yeni ve Yakınçağ Tarihi, İnsan Hakları ve Demokrasi, Ülkeler Coğrafyası, Toplum Hizmet Uygulamaları, Seçmeli II, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Sınıf Yönetimi
	BAHAR	Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı II, Sosyal Bilgiler Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemesi, İnsan İlişkileri ve İletişim, Çağdaş Dünya Tarihi, Siyasi Coğrafya, Seçmeli III, Ölçme ve Değerlendirme, Özel Öğretim Yöntemleri I, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi
4. SINIF	GÜZ	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I, Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemeleri, Günümüz Dünya Sorunları, Özel Öğretim Yöntemleri II, Program Geliştirme, Özel Eğitim, Okul Deneyimi
	BAHAR	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, Sosyal Proje Geliştirme, Drama, Rehberlik, Öğretmenlik Uygulaması, Seçmeli II

(YÖK, 2007: 71)

Tablo incelendiğinde 2006 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nı oluşturan dersler görülmektedir. Bu dersler 142'si teorik, 28'i uygulama olmak üzere toplam 170 saat, 156 krediden oluşmaktadır (YÖK, 2007: 71). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nda 37'si alan ve alan eğitimi; 15'i öğretmenlik meslek bilgisi; 14'ü de genel kültür dersi olmak üzere toplam 66 ders yer almaktadır (Uslu, 2013: 129). Ata (2007) 2006 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın, 1998 lisans programının Tarih ve Coğrafya ağırlıklı yapısından

arındırıldığını belirtmektedir. Ayrıca bu yeni program ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans öğrencilerinin lisans programında her dönemde Sosyal Bilgilerin felsefesi ve mantığını derinlemesine kavrayacaklarını, disiplinleri kaynaştırma becerilerini geliştireceklerini ifade etmektedir. Geleceğin iyi vatandaşlarını yetiştirme hedefiyle yola çıkan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki bilgi ve becerileri kadar mesleklerine karşı olumlu tutumlar taşımaları da önemlidir (Akhan, 2015: 270). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bu bölümü nasıl tanımladıkları, tercih etme sebepleri, bölümden beklentileri, program ve dersler hakkındaki görüşleri eğitim sistemlerinin amaçlarının kazandırılmasında etkilidir. Bu nedenle bu çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı ile ilgili görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı ile ilgili görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesnelere kendi koşulları içinde tanımlamaya çalışan modeldir (Karasar, 2011: 77). Bu çalışmada öğretmen adaylarının görüşlerinin var olduğu şekliyle tespit edilebilmek amacıyla bu yöntem tercih edilmiştir. Araştırmada tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan evren ile ilgili bir yargıya varmak için bir grup örneklem üzerinde yapılan tarama çalışmalarıdır (Karasar, 2011: 79).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılı güz dönemi Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı 1. sınıf ve 4. sınıf öğretmen adaylarından toplam 137 kişi oluşturmaktadır. 137 öğrenciden 76'sı 1. sınıf, 61'i 4. sınıf öğretmen adaydır. Araştırmada amaçlı örneklem türlerinden ölçüt örneklemeden faydalanılmıştır. Ölçüt örnekleme, araştırmaya katılan kişilerin, olayların, nesnelere ya da durumların belli niteliklere göre seçilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012: 91). Bu çalışmada da öğretmen adayları sadece 1. ve 4. sınıflar arasından belirlendiği için ölçüt örnekleme kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu şeklinde hazırlanmış açık uçlu anket kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacının önceden sormayı planlamadığı soruları araştırma sırasında sorma esnekliğini tanıyan görüşme türüdür (Türnüklü, 2000: 547). Anket, araştırmacının belirli bir örneklem grubuna hazırladığı soruları formlar yoluyla sunmasıdır (Balci, 2009:146). Bu çalışmada hazırlanan açık uçlu anketteki sorular araştırmaya katılan öğretmen adaylarının verecekleri cevaplarda esneklik göstermektedir. Araştırmada öğretmen adaylarına 9 soru sorulmuştur. Araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Sosyal Bilgiler nedir?
2. Sosyal Bilgiler öğretiminin amacı nedir?

3. Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini neden seçtiniz?
4. Sosyal Bilgiler öğretiminden beklentileriniz nelerdir?
5. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı dersleri hakkında ne düşünüyorsunuz?
6. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı hakkında ne düşünüyorsunuz?
7. Sosyal Bilgiler öğretmen adayı olarak en çok hangi sosyal bilim disiplinine ilgi duyuyorsunuz? Neden?
8. Sosyal Bilgiler öğretmen adayı olarak eğitim-öğretim süreci boyunca derslerde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri nelerdir?
9. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'na yönelik önerileriniz nelerdir?

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz ile kodlama yapılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri kullanılarak elde edilen verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre yorumlanmasıdır (Özdemir, 2010: 336). Bu nedenle, verilerden hareketle kodların benzerlik ve farklılıkları, birbiriyle ilişkili olmaları dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuş ve her bir öğrencinin görüşü ilgili kategorilere yerleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına ilişkin ulaşılan kategoriler ve frekanslar tablolar halinde çalışmada sunulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adayları için K1, K2, K3,...K137 kodları oluşturularak analizler yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013) bireylerin görüşlerini daha doğrudan yansıtabilmek amacıyla araştırmaya katılan katılımcıların görüşlerine sıklıkla yer verilebileceğini belirtmektedirler. Bu araştırmada da doğruluk ve inandırıcılığı sağlamak amacıyla görüşme yapılan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri üzerinde herhangi bir yorum yapılmaksızın doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu durum araştırmadan elde edilen verileri desteklemesi bakımından da önem taşımaktadır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sorularına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine yer verilmektedir. Araştırmanın ilk sorusu "Sosyal Bilgiler nedir?" şeklindedir. 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 2 ve Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 2. Sosyal Bilgilere Yönelik 1. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Sosyal hayatı öğrenmek	19
Toplumsal olaylar ve olgulara yönelik bilgiler	12
Tarih, coğrafya ve sosyal bilimlerden faydalanan ders	15
Tarih	5
Toplumdaki fertlerin eğitimi	4
İnsan yaşamında karşılaşılabilecek her şey	3
Vatandaşlık bilinci oluşturma	3
Hayata hazırlayan bilgiler	3
Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık derslerinden oluşur	2
Sayısal olmayan her şeydir	1

Halkın yaşayış biçimidir	1
Pozitif bilimdir	1
TOPLAM	69

Tablo 2 incelendiğinde 1. sınıf öğretmen adaylarından 19'u Sosyal Bilgileri sosyal hayatı öğrenmek ve toplumsal olay ve olgulara yönelik bilgiler olarak tanımlamaktadırlar. Öğretmen adaylarından 15'i Sosyal Bilgileri Tarih ve Coğrafya ve sosyal bilimlerden faydalanan ders olarak belirtmektedirler. Yapılan analizler sırasında 1 Sosyal Bilgiler öğretmen adayının Sosyal Bilgileri bilim dalı olarak gördüğü dikkat çekmektedir. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmektedir:

K-17 "Toplumda meydana gelen maddi, manevi, gelişmeleri, toplumsal olayları, olguları kapsayan bilgi ve bilimdir." K-19 "Sosyal hayatı öğrenmektir." K-34 "Hayatın açıklanmasıdır." K-55 "Sayısal olmayan her şeydir." K-75 "Sosyal Bilgiler, daha çok genel kültür, tarih, coğrafya, siyaset vb. konular ağırlıklı bir bilimdir."

1. sınıf öğretmen adaylarının Sosyal Bilgileri sosyal hayat, toplumsal olay ve olgular ile ilişkilendirmeleri aslında bu dersin gerçek hayatın bir yansıması olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır. Ancak öğretmen adaylarının Sosyal Bilgileri tarih ve coğrafya disiplinleri ile ilişkilendirmeleri Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın 1. sınıf öğrencilerinde oluşturduğu ilk izlenimleri ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Sosyal Bilgilere Yönelik 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Sosyal bilimlerden faydalanan ders	26
Toplumsal kural ve bilgilerin öğretimi	14
Hayatın kendisi	14
Yaşadığımız evrenin öğretimi	9
Sosyal olayları, değerlerin, becerilerin ve algıların öğretimi	7
Hayata hazırlayan ders	5
Vatandaşlık bilinci kazandıran ders	4
Disiplinler arası ders	4
Geçmiş ve gelecek arasında bağ kurma	3
Kültür öğretimi	3
Tarih öğretimi	2
Hayata bakış açısı	1
Atanamayan öğretmenlerin çektiği çile	1
Akademik bilgilerden faydalanan ders	1
TOPLAM	94

Tablo 3'e göre 4. sınıf öğretmen adaylarından 26'sı Sosyal Bilgileri sosyal bilimlerden faydalanan ders olarak görmektedirler. Ayrıca öğretmen adaylarından 14'ü Sosyal Bilgileri toplumsal kural ve bilgilerin öğretimi ve hayatın kendisi olarak düşündüklerini belirtmektedirler. Öğretmen adaylarından 19'unun Sosyal Bilgileri ders olarak ifade etmeleri adayların programı tanıdıklarını göstermesi bakımından önemlidir. 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K-1 “Sosyal Bilgiler sosyal bilimlerin verilerini kullanarak kişiyi hayata hazırlayan, vatandaşlık haklarını kullanabilmesi için yetiştiren, bireylerin her yönden gelişmesini sağlayan bir disiplindir.” K-12 “Öğrencilerin sosyal becerilerini ve bilişsel özelliklerinin kazandırıldığı birçok dersin toplandığı bir branştır.” K-22 “Akademik bir tanım yaparsak tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji ve vatandaşlık vb. ders müfredatlarını içeren ve bunların diğer bilimlerle de etkileşimini kapsayan bilimdir. Bana göre ise hayatın öğrenilmesini sağlayan bir müfredattır.” K-49 “Sosyal Bilgiler hayatın kendisidir.” K-55 “Kişiyi yaşamında gerekli olacak bilgilerin verildiği alandır.”

4. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgileri sosyal bilimler, toplumsal bilgi ve kurallar ve sosyal hayatla ilişkilendirmişlerdir. Bu durum Sosyal Bilgiler dersinin ne kadar geniş bir yelpazeyi kapsadığını göstermektedir. Ayrıca 4. sınıf öğretmen adaylarının görüşlerinin 1. sınıf öğretmen adaylarının görüşleri ile benzerlik göstermesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nın öğretmen adaylarında benzer algılar oluşturduğunu ortaya koymasından önemlidir.

Araştırmanın ikinci sorusu “Sosyal Bilgiler öğretiminin amacı nedir?” şeklindedir. 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 4 ve Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amacına Yönelik 1. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
İnsanları hayata hazırlama	20
Vatandaşlık bilinci kazandırmak	15
Tarih ve Coğrafya bilgisi vermek	11
İnsan gelişimini sağlamak	10
Bireyin sosyalleşmesini sağlamak	6
Vatanserverlik değeri kazandırmak	5
Öğretmen yetiştirmek	3
Evreni, dünyayı ve kültürleri tanıtmak	1
Güncel konulardan haberdar etmek	1
TOPLAM	72

Sosyal Bilgiler öğretiminin amacına yönelik 1. sınıf öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde öğretmen adaylarından 20’sinin Sosyal Bilgileri insanları hayata hazırlayan ve vatandaşlık bilinci kazandıran ders olarak düşündükleri görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretiminin amacını tarih ve coğrafya bilgisi vermek (11) ve insan gelişimini sağlamak (10) olarak düşündükleri tespit edilmiştir. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K-3 “Sosyal anlamda eğitimli bireyler yetiştirmektir.” K-30 “Sosyal bir varlık olan insanları hayata karşı hazırlama.” K-45 “Devletini ve milletini öğreterek iyi bir vatandaş yetiştirmek.” K-61 “Evreni, dünyayı, güncel konuları tanıtmadır.” K-65 “Sosyal Bilgiler öğretiminin amacı tarihini bilen, ülkesini tanıyan, vatandaşlık haklarının neler olduğunu kavramış, hayata gerçekleriyle bakabilen bilinci bir vatandaş olarak öğrenciyi yetiştirmektir.”

1. sınıf öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretiminin amacına yönelik görüşlerinde insanları hayata hazırlama ve vatandaşlık bilinci üzerine odaklandıkları görülmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın henüz başında olan öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretiminin amacına yönelik görüşlerinde Sosyal Bilgiler öğretimine bu amaçları yüklemeleri oldukça önemlidir. Bu durum öğretmen adaylarının lisans öğrenimlerinin ilk döneminde Sosyal Bilgilerin Temelleri dersinin öğretmen adaylarında bu bilinci oluşturmasında etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amacına Yönelik 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Vatandaşlık bilinci kazandırmak	40
Yaşadığı çevreyi bilen bireyler yetiştirmek	15
Tarihini bilen bireyler yetiştirmek	15
Bireyleri hayata hazırlamak	10
Vatanseverlik değeri kazandırmak	6
Sosyal beceri kazandırmak	5
Sorumluluk değeri kazandırır	4
Kültür öğretmek	3
Farkındalık kazandırmak	2
Akademik hayata hazırlamak	2
Güncel konulardan haberdar etmek	2
Empati kazandırmak	2
Eleştirel düşünmeyi sağlamak	1
Sosyal bilimleri öğretmek	1
Toplumsal kargaşayı azaltmak	1
TOPLAM	109

Sosyal Bilgiler öğretiminin amacına yönelik 4. sınıf öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde öğretmen adaylarından 40'ının vatandaşlık bilinci kazandırmak olarak ifade ettiği görülmektedir. Öğretmen adayları yaşadığı çevreyi bilen bireyler yetiştirmek (15) ve tarihini bilen bireyler yetiştirmek (15) olarak da görüş belirtmektedirler. 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmektedir:

K-1 "Çocuğa vatandaşlık haklarını öğretmek, onları sosyal çevreye uyumlu hale getirmek." K-46 "İnsanların hayatı tanımalarını sağlamak." K-54 "Topluma hazır bireyler yetiştirmesi, geçmişi daha iyi öğrenmeyi sağlaması ve sosyal becerileri öğrencilere kazandırması." K-59 "Topluma uygun bireyler yetiştirmek, iyi toplum bilinci olan bireyler yetiştirmek." K-61 "Kültürlü, milli varlığına birliğine saygılı, yaşadığı çevreyi bilen, anlayan bireyler yetiştirmek."

Sosyal Bilgiler öğretiminin amacını 4. sınıf öğretmen adayları, 1. sınıf öğretmen adaylarına göre daha geniş yelpazede değerlendirmişlerdir. Bu durum 4. sınıf öğretmen adaylarının daha deneyimli olmaları ile açıklanabilir. Ancak iki grup öğretmen adayının da vatandaşlık bilinci üzerinde durması Sosyal Bilgiler öğretiminde vatandaşlık eğitiminin gerekliliğini ortaya koymasından önemlidir.

Araştırmanın üçüncü sorusu “Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini neden seçtiniz?” şeklindedir. 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 6 ve Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı’nı Tercih Etme Nedenlerine Yönelik 1. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
İlgim ve isteğim var	18
Tarih ve coğrafyayı seviyorum	16
Öğretmenlik mesleğini seviyorum	14
Puanım bu bölüm için yeterli idi	14
Vatandaşlık bilinci kazandırmak	6
Sözel bölümde meslek alanlarının kısıtlı olması	5
Rastlantı	4
Ailemin isteği	4
İlkokulda en sevdiğim hocanın Sosyal Bilgiler Öğretmeni olması	2
Meslek sahibi olmak	2
Yanlış tercih	1
Mecburiyet	1
TOPLAM	87

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programını seçme nedenlerini ilgilim ve isteğim olduğu için (18) ve Tarih ve Coğrafya derslerini sevdiğim (16) için şeklinde ifade etmektedirler. Ayrıca öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini sevindikleri için (14) ve puanım bu bölüme yettiği için (14) şeklinde de düşüncelerini belirtmektedirler. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

K-13 “Sözel bölümün bana göre en ilgi çekici ve en zevkli bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği olduğu için severek ve isteyerek seçtim.” K-20 “Puanım bu bölüme yettiği için bu bölümü seçtim.” K-33 “Bu bölümü seçme amacım kendimi bu alanda daha başarılı bulmamdır. Kendime ileride topluma faydalı bireyler kazandırmak konusunda güveniyorum.” K-51 “İlgi duyduğum için.” K-75 “Tarih ve coğrafyayı sevdiğim için.”

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nı seçme nedenlerini temel olarak ilgi ve isteklerine dayandırmaktadırlar. Ancak tarih ve coğrafyayı, öğretmenlik mesleğini sevmeleri ve puanlarının bu bölüme yettiğini şeklinde de belirttikleri görülmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının bu bölümü tercih etmelerinin farklı nedenlere dayandığını göstermektedir.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nı Tercih Nedenlerine Yönelik 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Tarih ve Coğrafyayı seviyorum	15
Öğretmenlik mesleğini seviyorum	15
İlgim ve isteğim var	13
Puanım bu bölüm için yeterli idi	12
Birçok konuyu bir arada ele alan bölüm olması	4

Rastlantı	4
Öğrencilere bu alanda faydalı olacağı düşünmem	3
Yanlış tercih	2
Mecburiyet	2
Ailemin isteği	1
Vatandaşlık bilinci kazandırmak	1
Meslek sahibi olmak	1
TOPLAM	73

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nı seçme nedenlerini 4. sınıf öğretmen adaylarından 15'i tarih ve coğrafyayı seviyorum ve öğretmenlik mesleğini seviyorum, 13'ü ilgi ve isteğim var ve 12'si puanım bu bölüm için yeterli idi şeklinde ifade etmektedirler. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmektedir:

K-36 "Coğrafya ve tarih derslerini sevdiğim için." K-49 "Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini seçme sebepim en başta tarih ve coğrafya dersine verdiğim önemdir." K-52 "Yapmayı istediğim ikinci meslek olduğu için. Bu mesleği yapabileceğime inandığım için." K-60 "Tek öğretmenlik yazdım. O da Sosyal Bilgilerdi. Dersler zevkli ve ilginç."

4. sınıf öğretmen adaylarının bu bölümü tercih etme nedenlerinin 1. sınıf öğretmen adayları ile benzer olduğu görülmektedir. Aslında bu durum öğretmen adayları arasındaki benzerliği göstermesi bakımından son derece anlamlıdır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nı tercih eden öğrencilerin benzer sebeplerle bu bölüme geldiği söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü sorusu "Sosyal Bilgiler öğretiminden beklentileriniz nelerdir?" şeklindedir. 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna ilişkin görüşlerine Tablo 8 ve Tablo 9'da yer verilmektedir.

Tablo 8. 1. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretiminden Beklentilerine Yönelik Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Öğretmen adaylarının yeterli hale getirilmesi	23
İyi bir eğitim-öğretim görmek	13
Bilinçli vatandaşlar yetiştirmek	6
Bireyin sosyalleşmesi	6
Atanmak/Meslek hayatına atılmak	6
Geçmiş ve doğayı iyi anlamak	5
Ezberden kurtulması	4
Yöntemlerin değişmesi	4
Kültür eğitimi vermesi	3
Akademisyenlerin alanlarında yeterli olmaları	2
Bakış açısını genişletmesi	1
Güncel olması	1
TOPLAM	74

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretiminden beklentilerini öğretmen adaylarını yeterli hale getirilmesi (23) olarak belirtmektedirler. Ayrıca öğretmen adayları araştırmanın bu sorusunu iyi bir eğitim-öğretim görmek (13) olarak da cevaplamışlardır. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K-18 *"Beni tam anlamıyla Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak yetiştirmesi ve beni sadece bir öğretmen değil bir vatandaş olarak da yetiştirmesi."* K-36 *"Öncelikle kendimi daha sonra öğrencilerimi geliştirmek."* K-41 *"Ne yapması gerektiğini bilen bilinçli vatandaşlar yetiştirmek."* K-63 *"Bakış açımı genişletsin."* K-70 *"Dolu dolu bir eğitim-öğretim hayatı geçirmek. Birçok konuda güncel bilgiler öğrenmek, iyi bir öğretmen olma yolunda bana yardım edebilecek öğretmenlerle tanışıp bilgi dağarcığımı zengin bilgilerle doldurmak."*

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretiminden beklentilerini çeşitli görüşlerle ifade etmektedirler. Ancak üzerinde durdukları konuların öğretmen adaylarını yeterli hale getirmesi ve iyi bir eğitim-öğretim görmek olduğu görülmektedir. 1. sınıfta bulunan öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretiminden bu beklentilere sahip olması öğretmenlik mesleğini önemsediklerini göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Tablo 9. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretiminden Beklentilerine Yönelik Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Bilinçli vatandaşlar yetiştirmek	15
Öğretmen adaylarının yeterli hale getirilmesi	14
Atanmak/Meslek hayatına atılmak	5
Kültür eğitimi vermesi	5
Bireyin sosyalleşmesi	3
Vatansaver bireyler yetiştirmesi	3
Bireylere ülkesini ve dünyayı tanıtması	2
Tarafsız bilgiler öğretilmesi	2
Güncel olması	1
Demokratik bilince sahip bireyler yetiştirmek	1
Günlük hayatta işe yarar şeyler öğretilmesi	1
Çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılması	1
Çevre bilinci kazandırması	1
Alan dışında öğretim yapılmaması	1
Sorumluluk değeri kazandırması	1
Bireyleri Araştırma yapmaya yönlendirmesi	1
TOPLAM	57

4. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretiminden beklentilerini bilinçli vatandaşlar yetiştirmek (15) ve öğretmen adaylarının yeterli hale getirilmesi (14) şeklinde belirtmektedirler. Ayrıca 4. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretiminden atanmak/meslek hayatına atılmak (5) ve kültür eğitimi vermesini (5) de beklemektedirler. 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

K-16 “Sosyal Bilgilerin amaçları doğrultusunda iyi bir vatandaş, ahlaklı bireyler yetiştirmek.” K-20 “Güncel olması ve doğru, tarafsız bilgiler öğretmesi.” K-30 “Sağlam birer vatandaşlık bilincine sahip millet oluşturmak.” K-33 “Atanmak.” K-60 “Kendisine ve çevresine yetebilecek bireyler yetiştirmek. Daha iyi ve demokratik bireyler yetiştirmek.”

4. sınıf öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler öğretiminden beklentilerinin 1. sınıf öğretmen adaylarına göre daha sınırlı olduğu gözlenmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının bu bölüme karşı ilgi ve hassasiyetlerinin 1. sınıftan 4. sınıfa kadar azaldığını göstermektedir. Hâlbuki alınan eğitim doğrultusunda bu ilgi ve hassasiyetin artıyor olması Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nın amaçlarına ulaşabilmesi bakımından daha önemli görülmektedir.

Araştırmanın beşinci sorusu “Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı dersleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklindedir. 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 10 ve Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 10. 1. Sınıf Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Derslerine Yönelik Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Bölüme uygun dersler	9
Derslerin öğrencilere aktarımı/Uygulama verimsiz	8
Gereksiz dersler var	7
Zorlayıcı dersler var	4
İngilizce dersi bölüme uygun değil	4
Çocuklara anlatacağımız şeyler öğretilmeli	4
Farklı yöntem ve teknikler uygulanmalı	2
Uygulamalı dersler daha fazla olmalı	1
Sosyal hayat için uygun dersler	1
Ders saatleri fazla	1
Alan derslerimizi görmüyoruz	1
Diksiyon dersi konulmalı	1
Dersler kolay	1
TOPLAM	44

1. sınıf öğretmen adayları öğrenim görmekte oldukları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı dersleri hakkında bölüme uygun dersler (9) şeklinde görüş bildirmekle beraber derslerin öğrencilere aktarımı (8) konusunda problem yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı dersleri ile ilgili gereksiz derslerin (7) olduğuna yönelik görüş de belirtmişlerdir. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K-35 “Tamamen öğrencileri geliştirmeye yönelik dersler var. Kişiler ister istemez kendini geliştiriyor.” K-55 “Dersler bölüme uygun olsa da çok yüzeysel anlatılıyor. Bence bir Sosyal Bilgiler öğretmenin kendi bölümüyle

ilgili bilgileri derinlemesine öğrenmesi gerektiğini düşünüyorum.” K-64 “Hepsinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Ancak her derste ayrı konuların işlendiği için biraz ağır buluyorum.” K-72 “Kesinlikle yetersiz. Alan derslerinin daha verimli ve mümkünse uygulamalı olması gerekiyor.”

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı derslerinin bölüme uygun olduğunu düşünmektedirler. Ancak derslerin uygulamalarında problemler yaşadıklarını belirtmektedirler. Bu durum öğretmen adaylarının öğretim elemanlarından beklentilerini de ortaya koymaktadır.

Tablo 11. 4. Sınıf Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Derslerine Yönelik Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Dersler Sosyal Bilgilerin içeriğine uygun	25
Derslerin öğrencilere aktarımı/Uygulama verimsiz	16
Gereksiz dersler var	9
Hocaların eksiklikleri var	8
Ders sayısı çok fazla	7
Zorlayıcı dersler var	3
Dersler amacına ulaşmıyor	2
Dersleri seviyorum	2
Dersler sosyal hayatla bağlantılı	1
Verilen bilgiler yüzeysel	1
Ders saatleri fazla	1
Alan derslerine yoğunluk verilmeli	1
TOPLAM	76

Öğrenim görmekte oldukları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı dersleri ile ilgili 4. sınıf öğretmen adaylarından 25’i derslerin Sosyal Bilgilerin içeriğine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Fakat derslerin öğrencilere aktarımı konusunda problem yaşadıklarını (16) ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nda gereksiz derslerin (9) olduğunu da ifade etmektedirler. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmektedir:

K-7 “Çok fazla ders yer almakta. Biraz zorlayıcı.” K-12 “Dersler yeterli ancak verilen eğitim-öğretim yetersizdir.” K-15 “Bazı derslerin uygun olduğunu, bazılarının ise uygun olmadığını düşünüyorum.” K-46 “Program akademik eğitim için uygun ancak Milli Eğitim müfredatındaki derslere göre çok fazla ayrıntı var.” K-62 “Hepsi gerekli olan dersler.”

Araştırmanın bu sorusuna 4. sınıf öğretmen adaylarının çok sayıda görüş belirttiği görülmektedir. Öğretmen adayları dersleri bölüme uygun bulduklarını ancak uygulamanın verimsiz olduğunu ifade etmektedirler. İki grup öğretmen adayının da araştırmanın bu sorusunda benzer konular üzerinde durmaları dikkat çekicidir.

Araştırmanın altıncı sorusu “Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklindedir. 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 12 ve Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 12. 1. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Hakkında Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Yeterli	10
Öğrenciye uygun	5
Geliştirilmesi gerekli	3
Günlük hayata uygun	2
Gereksiz dersler var	2
Öğrencinin isteklerine cevap vermiyor	1
Alan derslerine daha fazla önem verilmeli	1
Çocuklara öğreteceğimiz şeyler öğretilmeli	1
Öğretimi daha iyi yapılmalı	1
Ezbere dayalı bilgiler sunulmamalı	1
Amacına uygun	1
Yetersiz	1
TOPLAM	29

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı hakkında programın yeterli (10) olduğuna yönelik görüşlerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nın öğrenciye uygun (5) olduğunu da ifade etmektedirler. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmektedir:

K-23 “Hayatı, tarihi ve gerçekleri öğrenmemiz için gerekli olan bir programdır.” K-39 “Program geliştirilmeli bence. Çünkü ezber dayalı. Yorum dayalı olması gerek.” K-42 “Bizleri sosyal ve kültürel olarak eğitmeyi amaçlayan bir program. Programa uygun dersler ve konular var.” K-72 “Genel bilgiler içeren ve günlük yaşantıda kullanabileceğimiz bilgileri veren bir programdır.”

Öğretmen adayları genel olarak Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nın yeterli ve öğrenciye uygun olduğunu belirtmektedirler. Ancak bazı öğrencilerin programın geliştirilmesi gerektiğini ifade ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna diğer sorulara göre daha az sayıda cevap vermeleri henüz programa tam hâkim olmadıklarını göstermektedir.

Tablo 13. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Hakkında Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Günlük hayata uygun	5
Yararlı bir bölüm	4

Açık ve anlaşılır	3
Yeniden düzenlenmeli	3
Teorik bilgiler azaltılmalı	2
Öğretmen yetiştirmeye uygun değil	2
Ders sayısı fazla	2
Sınıf düzeyine uygun değil	2
İçeriği zenginleştirilmeli	2
İhtiyaç olan bir program	2
Bazı uygulama dersleri kaldırılmalı	1
Ders sayısı artırılmalı	1
Bazı dersler çıkarılmalı	1
Bilgi çöplüğü gibi	1
TOPLAM	31

4. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı hakkında programın günlük hayata uygun (5) ve yararlı bir bölüm (4) olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın açık ve anlaşılır (3) olduğunu da belirtmişlerdir. Ancak öğretmen adaylarından 3'ü programın yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedir. 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K-46 "Program öğrencide milli bilincin oluşturulması açısından önemlidir." K-54 "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı bu bölüme uygun bir programdır." K-57 "Programın dersleri kendi içinde gayet güzel. Ancak bir öğretmen adayı yetiştirme konusunda eksiklikleri olduğunu düşünüyorum." K-61 "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı eğitim fakültesi bünyesinde yer alan diğer bölümlere göre en fazla dersi olan bölümdür. 2. sınıfta 10 ders aldık. Bence bu çok fazla."

4. sınıf öğretmen adayları genel olarak Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın günlük hayata uygun ve yararlı olduğunu düşünmektedirler. Ancak lisans programının daha çok teorik derslerden oluşmasını ve ders sayısının çok fazla olmasını eleştirmektedirler. Bu nedenle programın yeniden düzenlenebileceğini belirtmektedirler.

Araştırmamanın yedinci sorusu "Sosyal Bilgiler öğretmen adayı olarak en çok hangi sosyal bilim disiplinine ilgi duyuyorsunuz? Neden?" şeklindedir. 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının araştırmamanın bu sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 14, Tablo 15, Tablo 16 ve Tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 14. 1. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İlgi Duydukları Sosyal Bilim Disiplinlerine İlişkin Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Tarih	25
Coğrafya	15
Sosyoloji	11
Psikoloji	5
Hepsi	3

Din	1
Hukuk	1
Arkeoloji	1
Felsefe	1
TOPLAM	63

1. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adayları en çok tarih bilimine (25) ilgi duyduklarını ifade etmişlerdir. Bunu Coğrafya (15) ve Sosyoloji (11) bilimleri takip etmektedir. Öğretmen adaylarının bu bilim dallarını neden seçtiklerine yönelik analizler Tablo 15'te yer almaktadır:

Tablo 15. 1. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Disiplinleri Tercih Etme Nedenlerine İlişkin Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans	
Tarih	İlgim var	14
	Geçmiş öğrenmek	8
	Daha başarılıyım	2
Coğrafya	İlgim var	6
	Doğa merakı	1
	Başarılı olduğum bir ders	1
Sosyoloji	Toplumla ilgili	3
	Hayatımızla ilgili	2
	İlgim var	2
Hukuk	Belli davranışları kontrol altına alma	1
Din	İlgim var	1
Felsefe	İlgim var	1
Arkeoloji	İlgim var	1
Hepsi	Bütün bilim dalları etkileşim içinde	3
TOPLAM		46

Tarih bilimini seçen 1. sınıf öğretmen adaylarının bu bilimi seçme nedenini bu bilime karşı ilgilerinin olması (14), geçmiş öğrenmek istemeleri (8) ve bu alanda kendilerini daha başarılı bulmaları (2) olarak ifade etmektedirler. Coğrafya bilimini tercih eden öğretmen adayları, bu bilime ilgilerinin bulunması (6), doğa meraklarının olması (1) ve bu alanda kendilerini başarılı bulmaları (1) şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir. Sosyoloji bilimi tercih eden öğretmen adayları ise bu bilim dalının toplumla ilgili olması (3), hayatımızla ilgisi bulunması (2) ve bu bilime ilgi duyması (2) olarak görüşlerini belirtmişlerdir. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K-3 "Sosyolojiyi severek dinliyorum. Sevdiğim için ilgimi çekmekte." K-20 "Coğrafya ilgimi çeken en güzel sosyal bilim." K-21 "Tarih, bana çok yakın geldiği için." K-50 "En çok arkeoloji ve tarih. Çünkü geçmiş yaşantılara ve zamanlara meraklı olduğum için." K-70 "Hepsi aynı. Çünkü bir bilim dallarının hepsi birbiri ile etkileşim içindedir. Ben de o yüzden hepsine ilgi duymalıyım."

Öğretmen adayları araştırmanın bu sorusunu farklı farklı cevaplandırmışlardır. Ancak en çok üzerinde durdukları disiplinlerin tarih, coğrafya ve sosyoloji olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının farklı disiplinleri belirtmeleri Sosyal Bilgiler dersinin yapısını kavradıklarını göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Tablo 16. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İlgi Duydukları Sosyal Bilim Disiplinleri İle İlgili Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Tarih	24
Coğrafya	23
Hiçbiri	2
Siyaset	1
Hukuk	1
Hepsi	1
TOPLAM	52

4. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretmen adayı olarak en çok tarih bilimine (24) ilgi duyduklarını ifade etmişlerdir. Bunu coğrafya bilimi (23) takip etmektedir. Tabloda da görüldüğü üzere tarih ve coğrafya bilimi arasında çok az bir fark olduğu ortadadır. Öğretmen adaylarının bu bilim dallarını neden seçtiklerine yönelik analizler aşağıdaki Tablo 17’de yer almaktadır:

Tablo 17. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İlgi Duydukları Sosyal Bilim Disiplinlerini Tercih Etme Nedenleri

	GÖRÜŞ	Frekans
Tarih	Geleceği ışık tutmak	4
	Geçmişle olan bağı kuvvetlendirmek	3
	Bilinçlendirici özelliğinin olması	2
	İlgim var	2
	İçerik olarak daha doyurucu	1
	Daha başarılıyım	1
Coğrafya	İlgim var	6
	Evreni ve dünyayı tanıma	5
	Öğretmenin etkisi	2
	Daha başarılıyım	1
	Pratiğe aktarmak daha kolay	1
	Görsel bir ders olması	1
	İçerik olarak daha doyurucu	1
TOPLAM		30

Tarih bilimini seçen 4. sınıf öğretmen adaylarının bu bilimi seçmelerinin nedenleri olarak bu bilim dalının geleceğe ışık tutması (4), geçmişle olan bağları kuvvetlendirmesi (3), bilinçlendirici özelliği olması (2) ve bu alanda ilgili olmaları (2) şeklinde görüşlerini belirtmektedirler. Coğrafyayı seçen öğretmen adayları ise bu bilim dalına ilgilerinin olması (6), evreni ve dünyayı bu bilim dalı ile tanıyabilmek (5), öğretmenin etkisi (2), bu alanda daha başarılı olmaları (1), pratiğe aktarmanın daha kolay olması (1), görsel bir ders olması (1), içerik olarak daha

doyurucu olması (1) şekilde görüşlerini ifade etmektedirler. 4. sınıfta okuyan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K-10 "Tarih ve coğrafyaya ilgim fazla. Çünkü içerik olarak daha doyurucu dersler." K-44 "Tarih ve coğrafya. Tarihle geçmişimi biliyorum ve geleceğe dair yönümü belirliyorum. Coğrafya ise yer, yön öğrenmek ve yaşadığım yeri tanımak." K-59 "Tarih ve coğrafya bilimine ilgi duyuyorum. Daha iyi yapabildiğim alanlar olduğu için."

4. sınıf öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna 1. sınıf öğretmen adaylarına göre daha az sayıda disiplin belirtmeleri dikkat çekicidir. 4. sınıf öğretmen adaylarının programı daha iyi tanıdıkları düşünüldüğünde az sayıda disiplin belirtmeleri farklı sebeplerle açıklanabilir. Öğretmen adaylarının özellikle disiplinleri tercih etme nedenlerini ifade ederken sadece tarih ve coğrafyayı belirtmeleri lisans programını bu iki disipline dayandırdıklarını göstermektedir. Bu durum ise Sosyal Bilgilerin doğasına uygun görülmemektedir.

Araştırmanın sekizinci sorusu "Sosyal Bilgiler öğretmen adayı olarak eğitim-öğretim süreci boyunca derslerde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri nelerdir? Bu yöntem ve tekniklerin neden kullanıldığını düşünüyorsunuz?" şeklindedir. 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 18 ve Tablo 19 yer almaktadır.

Tablo 18. 1. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Derslerde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere Yönelik Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Anlatım	15
Gösteri	12
Teknoloji kullanarak	8
Ezbere dayalı eğitim	6
Yazılı metinlerden faydalanma	4
Soru-cevap	3
Neden-sonuç ilişkisi kurma	2
Gezi gözlem	1
TOPLAM	51

Eğitim-öğretim süreçleri boyunca görmüş oldukları derslerde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerini 1. sınıf öğretmen adaylarından 15'i anlatım yöntemi olarak ifade etmektedir. Anlatım yöntemini gösteri yöntemi (12) takip etmektedir. 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmektedir:

K-1 "Ezbere dayalı bir eğitim var." K-38 "Bilgisayardan görerek ve anlayarak eğitim görüyoruz." K-42 "Soru-cevap tekniği kullanılıyor. Bizleri geliştirmek için uygulanan teknikler bizleri olumlu yönde etkiliyor." K-56 "Hocaların dersi anlatması öğrencilerin dinlemesi tekniği kullanılıyor. Yıllardan beri alışlagelen bir öğrenim tekniği olduğu için bu kullanılıyor." K-69 "Ezber. Öğretim görevlilerinin işini kolaylaştırıyor."

Öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusunu farklı şekillerde cevapladıkları görülmektedir. Ancak öğretmen adaylarının çoğunluğu anlatım ve gösteri yöntemi üzerinde durmaktadırlar. Bu durum öğretim üyeleri ve öğretim görevlilerinin derslerini nasıl işledikleri göstermesi bakımından önemlidir.

Tablo 19. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Derslerde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere Yönelik Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Anlatım	45
Soru-cevap	6
Gösteri	4
Araştırma	4
Tartışma	2
Ezbere dayalı eğitim	1
Gezi-gözlem yapılmıyor	1
TOPLAM	63

4. sınıf öğretmen adayları eğitim-öğretim süreçleri boyunca derslerde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerini 1. sınıf öğretmen adaylarında da olduğu gibi anlatım yöntemi (45) olarak ifade etmişlerdir. Bunu soru-cevap (6), gösteri (4) ve araştırma (4) yöntem ve teknikleri izlemektedir. 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K-17 *“Sadece eğitim bilimleri derslerinde yöntem ve teknik kullandık. Başka derslerden verim alamadık.”* K-26 *“Düz anlatım, sunu ve görsel materyallerden yararlanma gibi teknikler uygulandı. Bunlar çok etkili ve yeni şeyler değildi. Gelişmiş bir eğitim sistemi benimsenmediği için bunlar tercih edilmiştir.”* K-34 *“Genelde anlatım tekniği kullanıldı. Ya hocalar anlattı ya da biz anlattık. Başka bir yöntem kullanılmadı.”* K-36 *“Genel olarak anlatım tekniği kullanılıyor. Çünkü sınıflar kalabalık olduğu için her öğrenci ile ilgilenilmesi zor.”*

4. sınıf öğretmen adaylarının anlatım yöntemi üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Öğretmen adaylarının eğitim bilimleri dersleri dışındaki derslerde değişik yöntem ve teknikleri kullanmadıklarını belirtmeleri dikkat çekicidir. Öğretmen adaylarının anlatım yönteminin yoğun olarak kullanılmasını doğru bulmadıkları görülmektedir.

Araştırmanın dokuzuncu sorusu *“Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programına yönelik önerileriniz nelerdir?”* şeklindedir. 1. ve 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının araştırmanın bu sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 20 ve Tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 20. 1. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programına Yönelik Önerilerine Yönelik Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmalı	4
Sosyal etkinlikler yapılmalı	3
Görsel-işitsel sunumlar yapılmalı	2
Görsel öğeler artırılmalı	2
Öğrencilere uygulama yaptırılmalı	2
Derslerde soru-cevap tekniği uygulanmalı	1
Akademisyen sayısı artırılmalı	1
Derslerde tartışma ortamları oluşturulmalı	1
Alan derslerinin öğretimi daha iyi yapılmalı	1
Geziler düzenlenmeli	1
Anlatım yöntemi çok sık kullanılmamalı	1
Hocalar daha samimi, sıcakkanlı olmalı	1
Bölümün kontenjanları azaltılmalı	1
Atanma sıkıntısına çözüm bulunmalı	1
TOPLAM	22

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretimine ilişkin önerilerini öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmalı (4), sosyal etkinlikler yapılması (3), görsel-işitsel sunumlar yapılmalı (2), görsel öğeler artırılmalı (2) ve öğrencilere uygulamalar yaptırılmalı (2) olarak belirtmektedirler. 1. sınıfta okuyan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

K-9 "Atama sıkıntısı çözülmeli." K-21 "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarına daha kontenjan verilmeli." K-25 "Bölüm sözel ama uygulamaya dayalı olabilir. Ara ara uygulama ve görsel öğeler olumlu gelişmeleri de beraberinde getirir." K-54 "Sosyal amaçlı başka faaliyetler yapılabilir. Genel kültürün gelişimi için kültürel etkinlikler artırılmalıdır." K-63 "Öğrencilere üniversiteyi ve bölümü tanıtıcı konferanslar verilmeli."

Araştırmanın bu sorusunu 1. sınıf öğretmen adayları farklı görüşler belirterek cevaplandırmışlardır. Öğretmen adaylarından bazılarının atanma sıkıntısına dikkat çektiği görülmektedir. Ayrıca eğitim-öğretim süreleri boyunca öğrenme durumları ve sosyal etkinliklerin yapılmasının gereği üzerinde durmaktadırlar.

Tablo 21. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programına Yönelik Önerilerine Yönelik Görüşleri

GÖRÜŞ	Frekans
Geziler düzenlenmeli	4
Daha dolu ve bilinçli öğretmen adayı yetiştirilmeli	4
Derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalı	2
Ezberci öğretim anlayışından uzaklaşılmalı	2
Atamalar artırılmalı	2
Derslerde öğrencilere söz hakkı verilmeli	1
Tarafsız bir ders anlatımının yapılması	1
Dersler boş geçmemeli	1
Akademisyenlerin sayısı artırılmalı	1
Öğrencilerin derse daha aktif katılımı sağlanmalı	1
Ders sayısı azaltılmalı	1
Stajlar ara sınıflara dağıtılmalı	1
Sınıflar eğitim için daha uygun hale getirilmeli	1
Daha kaliteli eğitim verilmeli	1
Derslerde film izletilmeli	1
TOPLAM	24

4. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretimine ilişkin önerilerini geziler düzenlenmeli (4), daha dolu ve bilinçli öğretmen adayları yetiştirilmeli (4), derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalı (2), ezberci öğretim anlayışından uzaklaşılmalı (2) ve atamalar artırılmalı (2) şeklinde görüş bildirmişlerdir. 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K-14 "Biz 4. sınıfa kadar düz anlatımlarla ve sınav zamanlarında fotokopilerle dersleri işledik ve çalıştık. Bundan sonra böyle olmamalı. Öğretmenlik bu olmamalı." K-24 "Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarını daha dolu ve bilinçli bir öğretmen yaparak eğitim fakültelerinden mezun etmek." K-26 "Sürekli bilgi aktarmanın yanında iyi bir öğretmen yetiştirmeye de odaklı olunmalı." K-57 "Öğrenciler vize ve finallere yönelik yetiştirilmemelidir. Tam donanımlı öğretmen adayı yetiştirebilmek için program yeniden düzenlenebilir. Öğrenciler mesleklerine yönelik eğitime ağırlık verebilir." K-61 "Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarıdır. Tarihimizi, coğrafyamızı okullarda yapılacak gezilerle daha rahat anlayabiliriz."

Öğretmen adaylarının bilinçli öğretmenlerin yetişmesi ve eğitim-öğretim sürecinde gezilerin düzenlenmesi gereği üzerinde durdukları görülmektedir. Araştırmanın bu sorusunu 4. sınıf öğretmen adaylarının 1. sınıf öğretmen adaylarına göre farklı cevaplar vererek cevaplandırmaları daha fazla deneyime sahip olmaları durumu ile ilişkilendirilebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

1. sınıf öğretmen adaylarının Sosyal Bilgileri sosyal hayatı öğrenmek ve toplumsal olay ve olgulara yönelik bilgiler, tarih ve coğrafyadan faydalanan ders ve sosyal bilimlerden faydalanan ders olarak tanımladıkları görülmektedir. 4. sınıf öğretmen adayları ise Sosyal Bilgileri sosyal bilimlerden faydalanan ders, toplumsal kural

ve bilgilerin öğretimi ve hayatın kendisi olarak tanımlamaktadırlar. Her iki sınıf düzeyinde öğretmen adaylarının Sosyal Bilgileri benzer ifadelerle tanımladıkları görülmektedir. İnan (2014) Sosyal Bilgilerin çocukları toplum hayatına hazırlamak ve içinde bulunduğu toplumla uyumlu hale getirme görevinin olduğunu ifade etmektedir. Bilgili (2012) Sosyal Bilgilerin sosyal bilimleri temel alarak bilgi, beceri, değer ve tutum kazandırmayı hedefleyen bir ders olduğunu belirtmektedir. Sosyal Bilgiler insanı, toplumu ve bunlarla ilişkisi çerçevesinde çevreyi konu alan derstir (Kabapınar, 2012: 3). Sosyal Bilgilerin dört boyutu olduğunu vurgulayan Safran (2011) ise birinci boyutunun bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirilmesi, ikinci boyutunun sosyal bilimler ve vatandaşlık boyutunu yansıtmaması, üçüncü boyutunun insanın sosyal ve fiziki çevresini zaman boyutu içinde ele alması ve dördüncü boyutunun toplu öğretim anlayışından oluşturulmuş bir ders olması ile ilişkilendirmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı (2017) Taslak Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Sosyal Bilgiler, toplu öğretim anlayışından hareketle sosyal bilimlerin pedagojik amaçlarla basitleştirildiği bir ders olarak tanımlanmaktadır. Literatürde yapılan bu tanımlarda genellikle Sosyal Bilgilerin toplumsal ve vatandaşlık boyutuna; sosyal bilimlerle ilişkisine ve Sosyal Bilgilerin bir ders olduğuna değinilmektedir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ise genel olarak literatürdeki bu tanımlamalarla benzerlik göstermektedir. Bu durum öğretmen adaylarının Sosyal Bilgileri anladıklarını göstermesi bakımından önemlidir.

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretiminin amacını insanları hayata hazırlamak ve vatandaşlık bilinci kazandırmak, tarih ve coğrafya bilgisi vermek ve insan gelişimini sağlamak olarak düşünmektedirler. 4. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretiminin amacını vatandaşlık bilinci kazandırmak, yaşadığı çevreyi bilen bireyler yetiştirmek ve tarihini bilen bireyler yetiştirmek olarak ifade etmişlerdir. 4. sınıf öğretmen adaylarının araştırmamızın bu sorusuna daha geniş çerçeveden bakmaları öğretmen adaylarının deneyimleri ile ilişkilendirilebilir. MEB (2017) Taslak Sosyal Bilgiler Öğretim Programının amaçlarının 13. maddesinde “toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri” üzerinde durmaktadır. Programın bu maddesi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının belirtmiş oldukları amaçlar ile benzerlik göstermesi bakımından önemlidir. Sözer (2009) Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amacının öğrenciye toplumsal kişilik kazandırmak olduğunu belirtmektedir. Toplumsal kişiliğin en önemli özelliği iyi bir vatandaş olmaktır. İyi bir vatandaş olmakta amaç, kişinin görev ve sorumluluklarını bilmesi, çevresine ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli olmasını ifade etmektedir. Literatürde belirtilen Sosyal Bilgiler dersinin amaçları ile bu araştırmada öğretmen adaylarının belirtmiş oldukları amaçların içerik olarak benzerlik taşıması öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarını doğru anladıklarını göstermektedir. Geleceğin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarını doğru kavramaları etkili bir Sosyal Bilgiler öğretimi için önemlidir.

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nı seçme nedenlerini ilgi ve isteklerine, Tarih ve Coğrafya derslerini, öğretmenlik mesleğini sevmelerine ve puanlarının bu bölüme yettikleri nedenlerine dayandırmaktadırlar. 4. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı’nı seçme nedenlerini ise Tarih ve Coğrafyayı ve öğretmenlik mesleğini sevmelerine, ilgi ve isteklerine ve puanlarının bu bölüme yettiği gerekçesi ile açıklamışlardır. Her iki sınıf düzeyinde öğretmen adaylarının da bu

bölümü benzer nedenlerle seçtikleri görülmektedir. Özbek'in (2007) bir çalışmasında öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini tercih etme sebeplerini öğretmenliğin ideal, kutsal, statüsü yüksek, çocukları çok sevmeye gibi nedenlerle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Tataroğlu, Özgen ve Alkan'ın (2011) çalışmasında öğretmen adayları bu mesleği tercih etme sebebi olarak matematiğe, geometriye yönelik ilgi-sevgi, öğretmenliğin/matematik öğretmenliğinin kendine uygun bir meslek olduğunu düşünme, diğer tercihlere yerleşememe-yerleştirme puanlarının matematik öğretmenliğine yetmesi olarak görüş belirtmişlerdir. Çermik, Doğan ve Şahin (2010) sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri incelediği çalışmasında öğretmen adayları bu mesleği tercih etme sebeplerini ÖSS puanlarının bu bölüme yetmesi ve ideallerindeki meslek olması olarak belirtmişlerdir. Boz ve Boz'un (2008) çalışmasında öğretmen adayları bu mesleği tercih etme sebeplerini kimyayı/matematiği sevmeye, öğretmenlerin toplumda saygı görmesi, çok para kazanmaları şeklinde açıklamışlardır. Kartal ve Taşdemir'in (2012) çalışmasında ise fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih etme nedenleri incelendiğinde 1. sınıf öğretmen adaylarının %61'i, 4. sınıf öğretmen adaylarının ise %55,5'i istekleri ile öğretmenlik mesleğini tercih etmişlerdir. Literatürdeki çalışmaların sonuçları ile bu araştırmadan elde edilen öğretmenlik mesleğini ve alanı sevmeleri ve puanlarının bu bölüme yetmesi nedenlerinin benzerlik göstermesi bölüm göz önünde bulundurulmaksızın öğretmen adaylarının bu mesleğe benzer nedenlerle geldiklerini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretiminden beklentilerini öğretmen adaylarını yeterli hale getirmesi ve iyi bir eğitim-öğretim görmek olarak cevaplamışlardır. 4. sınıf öğretmen adayları ise Sosyal Bilgiler öğretiminden beklentilerini bilinçli vatandaşlar yetiştirmek, öğretmen adaylarının yeterli hale getirilmesi, atanmak/meslek hayatına atılmak ve kültür eğitimi vermesi olarak açıklamışlardır. Öğretmen adaylarının tamamının ortak bir noktada bulunduğu konunun öğretmen adaylarını yeterli hale getirmesi olduğu görülmektedir. Tataroğlu, Özgen ve Alkan'ın (2011) çalışmasında öğretmen adayları beklentilerini iyi, donanımlı bir öğretmen olma, yeterli bilgiye sahip olma, nitelikli eğitime katkı, tartışarak öğrenme, özgür, ezbercilikten uzak eğitim, sorunsuz bir 5 yıl, öğretim elemanlarının sorulara cevap vermeleri, yardımcı olmaları, örnek model oluşturmaları şeklinde ifade etmişlerdir. Şahin'in (2011) bir çalışmasında öğretmen adaylarının %80.54'ü (120 kişi) sözleşmeli öğretmenliğe karşı çıkarak, tüm öğretmenlerin kadrolu olması şeklinde görüş ileri sürmüşlerdir. İbret, Karasu Avcı ve Reçepoğlu'nun (2016) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine göre toplumsal sorunları ele aldıkları çalışmasında işsizliğin önemli bir toplumsal sorun olduğu tespit edilmiştir. Yılmaz'ın (2009) çalışmasında katılımcılar Sosyal Bilgiler anabilim dalından mezun olan öğrencilerin öğretmen olarak atanma olasılıklarının çok düşük olduğunu ifade etmektedirler. Akhan (2015) çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmen adayları üniversitede aldıkları eğitim ve öğretimi mesleki yeterlilikleri için yeterli görmedikleri ve mesleki yeterlilikleri için aldıkları derslerden ve öğretim elemanlarından daha fazla beklentiye sahip olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca çalışma grubundaki tüm öğretmen adaylarının mesleğe atanma kaygısı taşıdıklarını da belirtmiştir. Literatürdeki bu çalışmalardan bazılarının öğretmen adaylarını yeterli hale getirilmesi ile ilgili, bazılarının ise atanma/iş sahibi olma durumuna değindikleri görülmektedir. Bu durum bu araştırmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler

öğretiminden en önemli beklentilerinin genel olarak öğretmen adaylarının yeterli hale getirilmesi ve atanmak/iş sahibi olmak olduğu söylenebilir.

1. sınıf öğretmen adayları öğrenim görmekte oldukları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın derslerinin bölüme uygun dersler olduğunu ancak öğrencilere aktarımı konusunda problem yaşadıklarını ve programda gereksiz derslerin bulunduğunu belirtmektedirler. 4. sınıf öğretmen adayları öğrenim görmekte oldukları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı derslerinin Sosyal Bilgilerin içeriğine uygun olduğunu fakat derslerin öğrencilere aktarımı konusunda problem yaşadıklarını ve gereksiz derslerin olduğunu ifade etmektedirler. Görüldüğü üzere her iki sınıf düzeyindeki öğretmen adayları aynı konular üzerinde yoğunlaşmaktadırlar. Yılmaz'ın (2009) bir çalışmasında öğretmen adayları lisans programındaki ders sayısının azaltılmasının öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine fırsat vermek açısından yararlı olacağını belirtmektedirler. Ayrıca öğrenciler derslerle ilgili olarak öğretim elemanlarının öğrenmelerindeki rolüne, pedagojik yaklaşımlarına, kullandıkları öğretim yöntemlerine ve genel olarak dersleri işleyiş tarzlarına değinmişlerdir. Akhan'ın (2015) çalışmasında öğretmen adayları program içerisinde gördükleri derslerin uygulama ağırlıklı, ders içeriklerinin uygulama sahasına uygun, öğretim elemanlarının daha fazla örnek gösteren, onları her anlamda mesleğe hazırlayan, ders işleme ve değerlendirme sistemlerinin daha işe yarar şekilde düzenlenmesinin üzerinde durdukları görülmektedir. Ayrıca teorik derslerin fazla, uygulamalı derslerin az ve yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adayları derslerin dönemlere dağılımına, fazla detay içerdiği için gereksiz gördükleri derslere, seçmeli derslerin yeterince olmamasına, adı içeriği ile uyuşmayan derslere ve derslerde alan gezisinin yapılmaması yönünde gördükleri eksikliklere de değinmişlerdir. Bu bağlamda bu araştırmadan elde edilen sonuçların literatürdeki bu çalışmaların sonuçları ile benzer olduğu söylenebilir. Çeşitli çalışmalarda Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın dersleri ile ilgili benzer problemlerin tespit edilmesi programın yeniden ele alınmasının ve değerlendirilmesinin gereğini ortaya çıkarmaktadır.

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı hakkında programın yeterli ve öğrenciye uygun olduğunu ifade etmektedirler. 4. sınıf öğretmen adayları ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı hakkında programın günlük hayata uygun olduğunu ve yararlı bir bölüm olduğunu belirtmektedirler. Her iki düzeydeki öğretmen adaylarının görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir. Yılmaz'ın (2009) çalışmasında öğrenciler anabilim dalına gerektiğinden fazla öğrenci alınması, alan dışı derslerin fazla olması, düşük not verilmesi, derslere devam zorunluluğunun olması, müfredatın sürekli değişmesi ve yan alan uygulamasının kaldırılması ile ilgili görüş belirtmişlerdir. Ünlü, Koçoğlu ve Ay (2015) Sosyal Bilgiler lisans programındaki uygulamalı derslere yönelik öğretmen adayı görüşlerini ele aldığı çalışmasında öğretmen adaylarının uygulamalı derslerle ilgili kredi uyumsuzluğu, uygulamalı derslerin içeriği, programın yapısı ve öğretim üyesinden kaynaklanan sorunlar yaşandığı ile ilgili görüşler belirttikleri görülmektedir. Ata (2009) Sosyal Bilgiler; coğrafya, ekonomi, psikoloji, antropoloji, sosyoloji, tarih, siyaset bilimi gibi disiplinlerin entegrasyonundan oluştuğunu ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın bunu yansıtmamasının gereğinden bahsetmektedir. Tonga (2012) 2006 programında Sosyal Bilgileri oluşturan disiplinlere yer verildiğini belirtmiştir. Bu durum, Sosyal Bilgiler dersinin geleceği açısından önemli bir gelişme iken bu derslerin ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi ile

ilişkilendirilmemesi çeşitli sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Örneğin, öğretmen adayı pür bilgi olarak sosyoloji dersini almaktadır; ancak Sosyal Bilgiler dersinin içerisinde sosyolojinin yerini ve Sosyal Bilgiler dersi içerisinde bu bilgileri nasıl kullanacağı konusunda bilgi alamamaktadır. Buradan hareketle Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın genel yapısı ile ilgili bazı sıkıntıların bulunduğu görülmektedir. Bu durum bu araştırmadan elde edilen bulgular ile de desteklenmektedir.

1. sınıf öğretmen adayları en çok tarih, coğrafya ve sosyoloji bilimine ilgi duyduklarını ifade etmişlerdir. Tarih bilimine ilgi duyan 1. sınıf öğretmen adayları bu bilimi seçme nedeni bu bilime karşı ilgilerinin olması, geçmiş öğrenmek istemeleri ve bu alanda kendilerini daha başarılı bulmalarındır. Coğrafya bilimini tercih eden öğretmen adayları bu bilime ilgilerinin bulunması, doğa meraklarının olması ve bu alanda kendilerini başarılı bulmalarını belirtmektedirler. Sosyoloji bilimi tercih eden öğretmen adayları ise bu bilim dalının toplumla ilgili olması, hayatımızla ilgisi bulunması ve bu bilime ilgi duymak olarak görüşlerini belirtmişlerdir. 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adayları ise en çok ilgi duydukları disiplinleri tarih ve coğrafya bilimi olarak ifade etmektedirler. Tarih bilimini seçen 4. sınıf öğretmen adayları bu bilimi seçme nedenlerini bu bilim dalının geleceğe ışık tutması, geçmişle olan bağları kuvvetlendirmesi, bilinçlendirici özelliği olması ve bu alanda ilgili olmaları şeklinde belirtmişlerdir. Coğrafyayı seçen öğretmen adayları ise bu bilim dalına ilgilerinin olması, evreni ve dünyayı bu bilim dalı ile tanıyabilmek, öğretmenin etkisi, bu alanda daha başarılı olmaları, pratiğe aktarmanın daha kolay olması, görsel bir ders olması, içerik olarak daha doyurucu olması şeklinde açıklamaktadırlar. Taş'ın (2012) bir çalışmasında öğretmen adaylarının tarih ve coğrafyaya olan ilgileri %74.37, psikolojiye olan ilgileri %8.75, felsefe, hukuk ve arkeolojiye olan ilgileri %5, sosyolojiye olan ilgileri %1.87 olarak tespit edilmiştir. İbret, Karatekin ve Avcı'nın (2015) çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmen adayları Sosyal Bilgiler dersini oluşturan en önemli ilk üç disiplinin tarih, coğrafya ve vatandaşlık olduğunu belirtmişlerdir. Yalçınkaya (2015) çalışmasında öğrencilerin Sosyal Bilgileri; tarih odaklı, coğrafya odaklı, vatandaşlık bilgisi odaklı ve disiplinler arası yaklaşım odaklı olarak sınıflandırmışlardır. Ancak çalışmaya katılan öğrenciler genelde Sosyal Bilgiler kavramını tek bir disipline (tarih, coğrafya gibi) özgü resimlerle anlatmışlardır. Birden fazla disipline özgü resimler çizen öğrencilerin Sosyal Bilgilerin çok sayıda disiplinden yararlandığını fark ettikleri görülmektedir. Bu araştırmada öğretmen adaylarının en çok tarih ve coğrafya disiplinlerine ilgi duymaları öğrencilerin lisans öğrenimleri boyunca tarih ve coğrafya ile ilgili birden çok ders görmeleri, ancak diğer disiplinlerin sadece bir dersle sınırlandırılması ile açıklanabilir. Literatürdeki çalışmalarda Sosyal Bilgilerin ilk önce tarih ve coğrafya ile ilişkilendirilmesinin temelinde de bu durum yatmaktadır. Dolayısıyla en başta yetiştirilen Sosyal Bilgiler öğretmenlerine bu farkındalığın kazandırılması önemlidir.

1. sınıf öğretmen adayları eğitim-öğretim süreçleri boyunca derslerde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerini anlatım ve gösteri yöntemi olarak belirtmişlerdir. 4. sınıf öğretmen adayları araştırmanın bu sorusunu anlatım, soru-cevap, gösteri ve araştırma olarak cevaplamışlardır. Araştırmada öğretmen adaylarının çoğunluğunun öğretim elemanlarının derslerde çoğunlukla anlatımı kullandıklarını belirttikleri görülmektedir. Yılmaz (2009) lisans düzeyinde Sosyal Bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunları ele aldığı çalışmasında derslerde öğretim elemanlarının aktif bir rol üstlenirken öğrencilerin pasif bir pozisyonda kaldıklarını ve öğrencilerin derse

katılımlarının yeterince sağlanmadığını tespit etmiştir. İyi öğretim sağlamak için konunun öğretiminde kullanılacak olan yöntem ve teknikler önem taşımaktadır (Çelikkaya ve Kuş, 2009: 744). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nda yer alan dersler düşünüldüğünde derslerde çoğunlukla anlatım yönteminin tercih edilmemesinin gereği ortaya çıkmaktadır. Çünkü sosyal bilim disiplinlerinin öğretmen adaylarına kazandırmak istediği bilgi ve beceriler düşünüldüğünde derslerin sınıf ortamında anlatım yöntemiyle sınırlandırılmaması önemli görülmektedir.

1. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'na ilişkin önerilerini öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmalı, sosyal etkinlikler yapılmalı, görsel-işitsel sunumlar yapılmalı, görsel öğeler artırılmalı ve öğrencilere uygulamalar yaptırılmalı şeklinde görüş belirtmektedirler. 4. sınıf öğretmen adayları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'na ilişkin önerilerini geziler düzenlenmeli, daha dolu ve bilinçli öğretmen adayları yetiştirilmeli, derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalı, ezberci öğretim anlayışından uzaklaşılmalı ve atamalar artırılmalı şeklinde görüş bildirmişlerdir. Her iki düzeydeki öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı ile ilgili benzer görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının araştırmanın diğer sorularında yakındıkları konular doğrultusunda öneriler geliştirdikleri söylenebilir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler lisans programından beklentilerini de ortaya koydukları görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerinin genel anlamda farklılaşmadığı hatta çoğu zaman benzer olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının aynı tecrübeye sahip olmamalarına rağmen görüşlerinin benzerlik göstermesi dikkat çekici bir durumdur. Ancak bu durum 1. sınıf öğretmen adaylarının programı yeterli düzeyde tanımlarını göstermesi bakımından da önemlidir. Ayrıca bu durum fakültede yapılan oryantasyon programı ve derse giren öğretim elemanlarının programı tanıtmada başarılı oldukları şekilde de yorumlanabilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilebilir:

- Sosyal Bilgilerin daha doğru anlaşılabilmesi için Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı derslerinin Sosyal Bilgiler ile ilişkisine yer verilebilir.
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın öğretmen adaylarını yeterli hale getirebilmesi için dersleri veren öğretim elemanlarının derslerin içeriğine uygun yöntem ve teknikleri kullanması önerilebilir.
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'ndan öğretmen adaylarının beklentilerinden birinin atanmak/iş sahibi olmak olduğu görülmektedir. Çok sayıda Sosyal Bilgiler öğretmenin atama beklediği düşünüldüğünde bu bölüme verilen kontenjan sayısının sınırlandırılması uygun olacaktır.
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nda uygulamalı derslerin sayısı artırılabilir.
- Sosyal Bilgilerin bir bilim dalı değil, eğitim alanı/ders olduğu öğretmen adaylarına kavratılmalıdır.
- Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2017) ile uyum sağlayabilmesi ve geçen süreçte birlikte Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nın daha etkili ve verimli olması için programın tekrar ele

alınarak değerlendirilmesi uygun olacaktır. Literatürde yapılan bazı çalışmaların ve bu araştırmanın sonuçları programın derslerinin ve içeriğinin ele alınmasını gerekli görmektedir.

KAYNAKÇA

- Akhan, N. E. (2015). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Lisans Programı Üzerine Düşünceleri." *The Journal of Academic Social Science Studies*, 32: 267-289.
- Altun, A. & Ata, B. (2008). "Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalındaki Akademisyenlerin ve Öğretmen Adaylarının Başvuru Kitapları Üzerine Düşünceleri." *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2: 27-45.
- Akpınar, M. & Kaymakçı, S. (2012). "Ülkemizde Sosyal Bilgiler Öğretiminin Genel Amaçlarına Karşılaştırmalı Bir Bakış." *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2): 605-626.
- Ata, B. (2007). "Yeni Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının İlköğretim 2005 Sosyal Bilgiler Dersi (6, 7. Sınıflar) Öğretim Programı Açısından Değerlendirilmesi." I. Uluslararası Bilim Çalıştayı (Prof. Dr. Suzan ERBAŞ Anısına), 08-09 Mart 2007, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. 7. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Bilgili, A. S. (2012). Geçmişten Günümüze Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler, Ali Sinan Bilgili (Ed.) içinde, *Sosyal Bilgilerin Temelleri (1-38)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Boz, Y. & Boz, N. (2008). "Kimya ve Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olma Nedenleri." *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (1): 137-144.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelikkaya, T. & Kuş, Z. (2009). "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntem ve Teknikler." *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXII (2): 741-758.
- Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010). "Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebepleri." *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28: 201-212.
- Doğanay, A. (2008). "Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi." *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2): 77-96.
- İbret, B. Ü. Karasu Avcı, E. ve Reçepoğlu, S. (2016). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Toplumsal Sorunların Tespitine Yönelik Görüşleri." *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, (USBES Özel Sayı II): 1295-1319.
- İnan, S. (2014). *Sosyal Bilgiler Eğitimi: Nedir, Ne Zaman ve Neden?*, Süleyman İnan (Ed.) içinde, *Sosyal Bilgiler Eğitime Giriş (1-21)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kabapınar, Y. (2012). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Geliştirilmiş 3. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 22. Basım, İstanbul: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kartal, T. & Taşdemir, A. (2012). "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri." *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.

- Kaymakçı, S. (2012). "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarının İçerik Değerlendirmesi." *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 1(2): 41–57.
- MEB, (2017). *Taslak Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara: Talim ve Terbiye Başkanlığı Yayınları.
- Mentiş Taş, A. (2004). "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi." *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1): 28–54.
- NCSS, (2002). National Standards for Social Studies Teacher, I Subject Matter Standards (17-50). 01.02.2017 tarihinde <http://www.socialstudies.org/> adresinden erişilmiştir.
- Özav, L. (2001). "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Üzerine Düşünceler." *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1): 165–177.
- Özbek, R. (2007). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Kişisel, Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Etkililik Derecesine İlişkin Algıları." *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1): 145–159.
- Özdemir, M. (2010). "Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma." *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1): 323-343.
- Safran, M. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış, Bayram Tay, Adem Öcal (Ed.) içinde, *Sosyal Bilgiler Öğretimi (1–18)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sözer, E. (2009). Sosyal Bilgiler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri. Gürhan Can (Ed.) içinde, *Sosyal Bilgiler Öğretimi (17–34)*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Şahin, İ. (2011). "Öğretmen Adaylarının Öğretmen İstihdamı ve Mesleki Geleceklerine İlişkin Görüşleri." *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3): 1167–1184.
- Tarhan, Ö. (2011). "Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Türkçe Çalışmalar (2005–2010) Literatürü." *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29: 179–186.
- Taş, M. Y. (2012). "Demirci Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Adaylarının Profili ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliğini Tercih Etme Nedenlerinin Değerlendirilmesi." *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2): 64–76.
- Tataroğlu, B., Özgen, K. ve Alkan, H. (2011). "Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmenliği Tercih Nedenleri ve Beklentileri." 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 27–29 April, Antalya-Turkey.
- Tonga, D. (2012). "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi." *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(4): 780–803.
- Türnüklü, A. (2000). "Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme." *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*, 24: 543-559.
- Uslu, S. (2013). "Sosyal Bilgiler Eğitimi Lisans Programının Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Açısından İncelenmesi." *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12): 126–139.
- Ünlü, İ., Koçoğlu, E. ve Ay, A. (2015). "Sosyal Bilgiler Lisans Programındaki Uygulamalı Derslere Yönelik Öğretmen Adayı Görüşlerinin İncelenmesi." *Mediterranean Journal of Humanities*, V/1: 371–386.
- Yalçınkaya, E. (2015). "Öğrencilerin Çizdikleri Resimlerde Sosyal Bilgiler Kavramı." *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3): 1203-1222.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2009). "Lisans Düzeyinde Sosyal Bilgiler Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretmen Adaylarının Görüşleri." On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27: 31-53.
- YÖK, (2007). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. 1–230